

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/A.İ.Ç. -00/4 (Devralma)

Karar Sayısı : 00-45/475-260

Karar Tarihi : 16.11.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, R. Müfit SONBAY, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Ali İhsan ÇAĞLAYAN, Burak BÜYÜKKUŞOĞLU

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: - Unilever N.V. temsilcisi Gülperi YÖRÜKER
Güllü Sok. No:1 3. Levent 80630 İSTANBUL
- Bestfoods adına Tolga Karataş
Lamartine Cad.No:10 Taksim 80090 İSTANBUL

D- TARAFLAR: - Unilever N.V.

Weena 455 Postbus 760 3000 DK Rotterdam Hollanda

- Bestfoods

700 Sylvan Avenue International Plaza Englewood Cliffs
NJ 07632 -9976 ABD

E- DOSYA KONUSU: ABD şirketi olan Bestfoods hisselerinin İngiliz-Hollanda şirketi olan Unilever N.V.(Unilever) tarafından devralınması işlemine izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 18.9.2000 tarih, 3873 sayı ve 26.10.2000 tarih, 4449 sayı ile giren bildirim üzerine; 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 08.11.2000 tarih, D3/1/A.İ.Ç.-00/4 sayılı Birleşme Ön İnceleme Raporu 13.11.2000 tarih, REK.0.07.00.00/113 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-45 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Bestfoods'un Unilever tarafından devralınmasını içeren işlemin, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesinde yasaklandığı üzere ilgili pazarlarda rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurmayacağı ve dolayısıyla söz konusu devralma işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

H.1. 1. Unilever

Bestfoods şirketi hisselerini dünya çapında devralacak olacak olan Unilever, Avrupa, Kuzey Amerika, Afrika ve Orta Doğu, Asya ve Pasifik ve Latin Amerika'da 150 ülkede faaliyet göstermektedir.

Firmanın ürettiği ürünleri, "Ev ve Profesyonel Temizlik Ürünleri", "Kişisel Bakım Ürünleri" ve "Gıda Ürünleri" olarak üç gruba ayırmak mümkündür. Firmanın faaliyet gösterdiği alanlar;

- ev ve profesyonel temizlik ürünlerinde gerek evlerde gerekse profesyonel uygulamalarda kullanılan kumaş ve yüzey temizleme ürünleri ile hijyen ürünleri,
- kişisel bakım ürünlerinde; deodorant, parfüm, sabun, diş macunu, cilt ve saç bakımı ürünleri,
- gıda ürünlerinde; yağlar ve sütten mamul gıda ürünleri, pastacılık ürünleri, dondurma ve meşrubat, çorbalar, soslar, yemek yağları ve diğer yemek katkı maddeleri ile dondurulmuş ürünlerdir.

Unilever'in Türkiye'de üretimini ve satışını yaptığı ürünler ve kategori bazında gıda markaları aşağıda sunulmuştur.

KATEGORİ	MARKALAR
Margarin	Sana, Rama, Becel, Aymar
Zeytinyağı	Komili
Mısırózü Yağı	Komili Sırma
Ayçiçek Yağı	Yudum
Soslar	Calve (Ketçap, Mayonez, Hardal)
Hazır Çorba	Calve
Hazır Tatlı Karışımları	Calve (Puding, Krem Şanti)
Dondurma	Algida, Carte D'or
Çay	Lipton, Lipton Ice Tea

Unilever; devralmadan doğrudan etkilenen pazarlardan gıda maddeleri üretimi ve bu maddelerin pazarlama ve satışında sırasıyla bağlı şirketleri olan Unilever San. ve Tic. Türk A.Ş., Unilever Tüketim Ürünleri Satış ve Pazarlama ve Tic. A.Ş. aracılığı ile faaliyet göstermektedir.

Unilever Sanayi ve Ticaret Türk A.Ş. (Gıda Maddeleri Üretimi)'nin ortaklık yapısı:

Hissedarlar	Hisse Bedeli (TL)	Hisse Oranı (%)
Lipoma BV	9,802,506,000,000	34.00
Marga BV	9,802,506,000,000	34.00
Mavibel BV	8,360,948,000,000	29.00
Unilever Holding A.Ş.	864,927,000,000	3.00
Unilever Tüketim Ürünleri Satış Paz. ve Tic. A.Ş.	13,000,000	0.00
TOPLAM	28,830,900,000,000	100.00

Unilever Tüketim Ürünleri Satış, Pazarlama ve Ticaret A.Ş.'nin faaliyet alanı gıda ve gıda dışı dayanıksız tüketim mallarının yurt içi ve yurt dışı toptan pazarlama ve satışı olup ortaklık yapısı aşağıda sunulmuştur:

Hissedarlar	Hisse Bedeli (TL)	Hisse Oranı (%)
Mavibel BV	92,999,000,000	46.50
Lipoma BV	51,000,000,000	25.50
Unilever NV	50,000,000,000	25.00
Unilever Holding A.Ş.	6,000,000,000	3.00
Marga BV	1,000,000	0.00
TOPLAM	200,000,000,000	100.00

Unilever'in Türkiye'deki 1999 yılı toplam cirosunun ise 566.526.014.227.641 TL olduğu dosya mevcudu bilgi ve belgeden tespit edilmiştir.

Unilever şirketler grubunun satış ve pazarlama faaliyetleri Unilever Tüketim Ürünleri Satış Pazarlama ve Tic. A.Ş. (Unipa) tarafından yürütülmektedir. Bu şirket bünyesinde, iki ayrı pazar grubuna yönelik satış ve pazarlama faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Birinci grup, tüketicilerdir. Bu pazar grubuna tek elden dağıtıcılar kanalından toptancı, yarı toptancı, perakendeci ve zincir marketler aracılığıyla satış yapılmaktadır. İkinci grup ise, ürünleri yeniden işleyerek değişik başka ürünler imal eden veya işletmelerinde kullanmak amacı ile satın alan profesyonellerdir.

H.1.2. Bestfoods

Hisselerini Unilever'e devredecek olan Bestfoods, Kuzey Amerika, Karaipler, Latin Amerika, Avrupa, Afrika, Orta Doğu ve Asya'da 56 ülkede faaliyet göstermektedir. Temel faaliyeti tüketim ürünlerinin dünya çapında üretimi ve satışı olup üretiminde yoğunlaştığı ürünler; tuzlular, mayonezler ve diğer soslardır. Ayrıca yemek hizmetleri sektöründe de faaliyette bulunmaktadır. Yemek hizmetleri sektörü, ev dışı yemek hizmetleri (oteller, restoranlar, hazır yemek ve pizza dükkanları ve

sandviç dükkanları) ile kurumsal yemek hizmetleri (fabrika ve ofis kantinleri, hastane, okul, ordu, hazır yemek fabrikaları v.b.) sektörlerini kapsamaktadır.

Bestfoods'un Türkiye'de kurulu üç şirketi bulunmaktadır. Bestfoods, Besan Besin Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye doğrudan, Çapamarka Gıda Sanayi A.Ş. ve Bozkurt Helva ve Reçel Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye Besan vasıtasıyla dolaylı olarak sahiptir. Bestfoods Türkiye'nin 1999 yılı toplam cirosu, 14,934,796,000,000 TL'dir.

Besan Besin Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Hissedarlar	Hisse Bedeli (TL)	Hisse Oranı (%)
Bestfoods	4,199,664,000,000	99.992
Bestfoods Corporation	84,000,000	0.002
Maize Processing, Inc.	84,000,000	0.002
Highland Operating Corporation	84,000,000	0.002
Argo Commodities, Inc.	84,000,000	0.002
TOPLAM	4,200,000,000,000	100.00

Çapamarka Gıda Sanayi A.Ş.'nin ortaklık yapısı ise şu şekildedir:

Hissedarlar	Hisse Bedeli (TL)	Hisse Oranı (%)
Besan	4,999,980,000	99.9996
Esin Güler	5,000	0.0002
Hikmet Dursunoğlu	5,000	0.0002
Mehmet Erten	5,000	0.0002
Şükrü Köse	5,000	0.0002
TOPLAM	5,000,000,000	100.00

Bozkurt Helva ve Reçel Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Hissedarlar	Hisse Bedeli (TL)	Hisse Oranı (%)
Besan	53,797,000,000	89.661
Bestfoods	6,202,940,000	10.338
Mohammed Wahby	15,000	0.000
Hassine Hedri	15,000	0.000
Esin Güler	15,000	0.000
Hikmet Dursunoğlu	15,000	0.000
TOPLAM	60,000,000,000	100.000

Bestfoods Türkiye tarafından üretimi yapılan ve satılan ürünler aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

Bestfoods'un Türkiye'deki Markaları

ÜRÜN	MARKA	ÜRÜN	MARKA
Çorba	Knorr, Çapamarka	Bulgur	Çapamarka
Puding	Alsa, Çapamarka	Toz içecek	Alsa
Krem Şanti	Alsa	Aromat	Knorr
Bulyon	Knorr, Çapamarka	Mus	Alsa
Pirinç Unu	Knorr, Çapamarka	Püre	Pfanni
Reçel	Bozkurt	Baharat	Knorr
Helva	Bozkurt	Salata sosu	Knorr, Hellman's Dressing
Nişasta	Çapamarka	Tarhana	Knorr
Yulaf	Çapamarka	Mixler	Knorr

H.2. İlgili Pazar

İlgili Ürün Pazarı: Tarafların genel olarak gıda sektöründeki faaliyetleri ele alındığında, Unilever'in, margarin, zeytinyağı, mısırözü yağı, ayçiçek yağı, soslar, toz çorba, hazır tatlı karışımları (puding, krem şanti), dondurma ve çay, Bestfoods'un ise toz çorba, bulyon, reçel, bal, puding, nişasta, pirinç unu, mus ve krem şanti üretimi ve satışını yaptığı, toz çorba, puding ve krem şanti ürünlerinde her iki tarafın da faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla devralma, sayılan tüketici gıda ürünlerini ve yemek hizmet pazarlarını etkileyecektir. Bu nedenle dosya konusu devralma işleminin değerlendirilmesinde her ürün ayrı ayrı ilgili ürün pazarı olarak kabul edilmiştir.

Coğrafi Pazar: Unilever ve Bestfoods ürünlerinin tüm Türkiye'de satıldığı ve söz konusu devralma işleminin Türkiye pazarının tümünü etkileyeceği düşünüldüğünden ilgili coğrafi pazar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

H.3. Yapılan Tesbitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. Devralma İşlemi

Devralma işlemi, Unilever'in 6 Haziran 2000 tarihli Birleşme Sözleşmesi ve Planı'nın şartlarına göre Bestfoods'a ait ihraç edilmiş bulunan adi hisse senetlerini satın almasıyla gerçekleşecektir. Unilever, ayrıca 30 Haziran 2000 tarihinde açıklanan Bestfoods'un 3.1 milyar USD tutarındaki net borcunu da üstlenecektir. Unilever'in tamamen sahip olduğu bir yan şirket olan Titan Acquisition Company, Bestfoods ile birleşecek ve Bestfoods, Unilever 'in dolaylı yoldan tamamına sahip olduğu bir Unilever yavru şirketi haline gelecektir.

Devralma işleminden sonra Bestfoods'un Türkiye'deki yan şirketleri olan Besan Besin San. ve Tic. A.Ş., Çapamarka Gıda San. A.Ş. ve Bozkurt Helva ve Reçel San. ve Tic. A.Ş.'nin yönetimi söz konusu şirketlerin, hissedarlarının yurtdışında Unilever tarafından devralınması neticesi Unilever'e geçecektir. Ancak

adı geçen şirketler kısa vadede Türk Ticaret Kanunu'nun 451. maddesi kapsamında bir birleşmeye tabi tutulmayacaklar ve tüzel kişiliklerini ayrı ayrı muhafaza edeceklerdir.

Yukarıda yer verilen şekilde gerçekleşecek olan işlem, 1997/1 sayılı Tebliğ'in birleşme ve devralma hallerinin sayıldığı 2. maddesi (b) bendinin "Herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, devralması veya kontrol etmesi" hükmü çerçevesinde değerlendirildiğinde, söz konusu işlemin 4054 sayılı Kanun kapsamında bir devralma olduğu anlaşılmaktadır.

Bestfoods Türkiye'de toz çorba, bulyon, pirinç unu, krem şanti, puding, mus ve reçel pazarlarında faaliyet göstermektedir. Unilever ise gıda alanında Türkiye'de ketçap, mayonez, ayçiçek yağı, mısırözü yağı, zeytin yağı, margarin, dondurma, krem şanti, puding, çay ve toz çorba üretip satmaktadır. Dolayısıyla tarafların Türkiye'de puding, krem şanti ve toz çorba pazarlarında çakişan satışları mevcuttur.

Tarafların tüketici pazarındaki paylarına ilişkin tablolar aşağıdadır.

Bestfoods Türkiye'nin İlgili Ürün Pazarları ve Payları (%)

ÜRÜN	1999
Çorba (Knorr, Çapamarka)	60.7
Bulyon (Knorr, Çapamarka)	51
Pirinç Unu (Knorr, Çapamarka)	36
Mus (Alsa)	18
Reçel (Bozkurt)	9

Unilever Türkiye'nin İlgili Ürün Pazarları ve Payları (%)

ÜRÜN	1999
Ketçap (Calve)	31.5
Mayonez (Calve)	39
Ayçiçek Yağı (Yudum)	17.6
Mısırözü Yağı (Komili Sırma)	37.9
Zeytin Yağı (Komili)	38.8
Margarin (Sana, Rama, Becel, Aymar)	44
End. Dondurma (Algida, Carte D'or)	69.2
Puding (Calve)	11
Çay (Lipton)	9.6
Çorba (Calve)	3.2

Unilever Türkiye ve Bestfoods Türkiye'nin devralma sonrası müşterek pazarlardaki 1999 verilerine göre muhtemel pazar payları:

PAZARLAR	MARKA	PAZAR PAYI (%)
Çorba Tüketici	Calve, Knorr, Çapamarka	(3.2+54+6) 63.2
Çorba Yemek Hizmetleri	Calve, Knorr	(5+6) 11.0
Puding Tüketici	Calve, Alsa, Çapamarka	(3+6+1) 10.0
Puding Yemek Hizmetleri	Calve, Alsa	(4+10) 14.0
Krem Şanti Tüketici	Calve, Alsa	(1.8+1) 2.8
Krem Şanti Yemek Hizmetleri	Calve, Alsa	(5+2) 7.0

Görüldüğü üzere devralma sonrası taraflardan yalnız birisinin faaliyette bulunduğu pazarlarda tarafların toplam pazar payı değişmemekte, buna karşılık tarafların her ikisinin de faaliyette bulunduğu pazarlardan sadece toz çorba tüketici pazarında %25 eşiğini aşan yoğunlaşma doğmaktadır. Yoğunlaşmaya neden olan puding ve krem şanti pazarlarında tarafların toplam pazar payı hem % 25 eşiğinin altında kalmakta, hem de söz konusu bu pazarlarda yerleşik güçlü markalar, Piyale ve Pınar bulunmaktadır.

1997/1 sayılı Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4. maddesinde yer alan "Ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın % 25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmibeş trilyon Türk Lirası'nı aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunludur " hükmü ile getirilen pazar payı ve ciro eşikleri açısından değerlendirildiğinde bildirim konusu devralma işleminin, tarafların sahip oldukları pazar payı yönüyle 1997/1 sayılı Tebliğ'de belirtilen %25 pazar payı eşiğini aştığı, dolayısıyla bildirim konusu devir işleminin, anılan Tebliğ kapsamında Rekabet Kurulu'nun iznine tabi bir işlem olduğu kanaatine varılmıştır.

4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca bildirim konusu işleme izin verilebilmesi için Unilever ve Bestfoods'un çakışan pazarları olan puding, krem şanti ve toz çorba pazarlarında devralma sonrası rekabetin önemli ölçüde kısıtlanmaması gerekmektedir. Tarafların bu ürünlere ilişkin yemek hizmet sektörü pazarlarındaki paylarının düşük olduğunun söylenmesi mümkündür. Zira bu pazardaki müşteriler profesyonel yemek üreten kişi ve kurumlar olup, çoğu kez bu ürünleri kendi olanaklarını kullanarak çeşitli karışımlarla elde edebildiklerinden, markalı ürünlerin payları oldukça düşük kalabilmektedir. Bu ürünlerin tüketici pazarındaki paylarına ilişkin değerlendirmeleri ise aşağıdadır.

Krem şanti pazarında 4 firma yoğunlaşma oranı (CR4) %92.1 olup, ilk iki firma pazarın % 74.7'sine sahiptir. Bu pazarda tarafların payları oldukça düşük olup, Unilever'in pazar payı % 1.8, Bestfoods'un pazar payı ise % 1'dir. Puding pazarında ise CR4 % 89.5'dir. Benzer bir şekilde ilk iki firmanın pazar payı %73.5'dir. Bu pazarda Bestfoods % 7'lik pazar payı ile 4. sırada yer alırken, Unilever % 3'lük pazar payı ile 6. sırada yer almaktadır. Devralma sonrası Unilever'in pazar payı yaklaşık %

10 civarında olacak ve 3. sırada yer alacaktır. Sıkı birer oligopolistik yapıya sahip krem şanti ve puding pazarlarında, devralma sonrası mevcut yapı değişmemekte, CR4 krem şanti pazarında aynı kalırken, puding pazarına % 3 artarak %92.5 değerine ulaşmaktadır. Söz konusu pazarlarda devralma sonucu rekabetin az da olsa artabileceğinin söylenmesi mümkündür. İlk iki firmanın % 70'ten fazla pazar payına sahip olduğu ilgili pazarlarda, devralma sonrasında rekabetin kısıtlanmayacağı anlaşılmaktadır.

Toz çorba tüketici pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin pazar paylarına ise aşağıda yer verilmiştir:

Devralma Öncesi		Devralma Sonrası	
Firma	Pazar Payı(%)	Firma	Pazar Payı(%)
Unilever	3.4	<i>Unilever</i>	63.2
Bestfoods	60	Nestle	18.5
Nestle	18.5	Piyale	9.2
Piyale	9.2	Tamek	3.4
Tamek	3.4	Diğerleri	5.5
Diğerleri	5.5		

Yukarıda yer verilen tablodan anlaşılacağı gibi bu pazarda var olan liderlik konumu az da olsa güçlenmektedir. Devralma öncesinde CR4 %91.1 olurken, devralma sonrası bu oran % 94.5 olmaktadır. % 60 pazar payı ile lider olan Bestfoods'un Unilever tarafından devralınması sonucu, Unilever'in pazar payı % 63.2 civarında olacaktır. Görüldüğü üzere pazarın yaklaşık % 90'u dört firma tarafından paylaşılmakta ve bu durum devralma sonrasında da değişmemektedir.

Diğer yandan devralmaya taraf olan firmaların rakipleri arasında gerek Türkiye'de gerekse dünyada bilinen, güçlü marka imajına sahip firmalar vardır ve bunların bir kısmı diğer bazı ürünlerde lider konumundadır.

Pazara giriş engelleri açısından bakıldığında pazarın %96'sının beş firma tarafından paylaşılması bir pazara giriş engeli olarak görülse de toz çorba pazarına son beş yılda yerel ve uluslararası altı yeni firmanın girmesi potansiyel rekabetin varlığına işaret etmektedir. Pazara ilk giren ve yıllar içinde marka imajı yaratan firmaların pazar paylarının yüksek olması beklenen bir olgudur. Ayrıca devralınan Bestfoods şirketi, Türkiye'deki faaliyetlerinden son dört yılda zarar ettiği tesbit edilmiştir. Etkin bir şekilde yönetilmeyen bir şirketin devralınması, ilgili pazarlarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına neden olmamak koşulu ile, ekonomide kaynakların etkin kullanımı açısından gerekli ve yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Devralma işleminin, ölçek ekonomilerine yaklaşmaya neden olabileceği, araştırma-geliştirme faaliyetlerine daha büyük fonlar ayrılmasına imkan vereceği, üretim, dağıtım, personel gibi konularda iyileşme sağlayabileceği ve ilgili ürün pazarlarında rekabeti önemli ölçüde kısıtlamayacağından dolayı, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesini ihlal etmeyeceği kanaatine varılmıştır.

I- SONUÇ

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ve tespitler doğrultusunda;

- Unilever'in, Bestfoods'a ait ihraç edilmiş bulunan adi hisse senetlerini satın almasıyla gerçekleşecek devir işleminin, tarafların ilgili ürün pazarındaki toplam pazar payları yönüyle, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanılarak çıkarılan, 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik, 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in 4. maddesi kapsamında izne tabi bir devralma olduğuna,

- ancak bu devir işlemi sonucunda aynı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen bir hakim durumun yaratılması veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi, böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, bu nedenle de bildirim konusu devir işlemine izin verilmesine

OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.